

10. Трубачова С. Є. Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі / С. Є. Трубачова // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 53–56.
11. Шаламов Р. В. Біологія. Комплексний довідник / Р. В. Шаламов, Ю. В. Дмитрієв, В. І. Підгірний. – Х. : Веста : Ранок, 2009. – 624 с.
12. Hinner M. B. The importance of intercultural communication in globalized world / M. B. Hinner. – 1998. – Mode of access : <http://www.bwl.tu-Freiburg.de/english/forschung/Global/pdf>.

УДК 378.147.091.32:811.133.1:004.032.6

Гранько Н. К.

викладач Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

РОБОТА З ВІДЕОМАТЕРІАЛАМИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглядаються сучасні можливості використання відео при викладанні французької мови в університеті. Висвітлені переваги роботи з відеоматеріалами для вивчення іноземної мови і культури. Наводяться приклади роботи з відео при інтерактивному навчанні.

Ключові слова: відео, відеофільм, відеосюжет, відеоматеріали, аутентичні матеріали, аутентична ситуація, інішомовна культура, культурні жести, культурний контекст.

Гранько Н. К. Работа с видеоматериалами при обучении французскому языку в университете. В статье рассматриваются современные возможности использования видео при обучении французскому языку в университете. Освещены преимущества работы с видеоматериалами для изучения иностранного языка и культуры. Приводятся примеры работы с видео при интерактивных формах обучения.

Ключевые слова: видео, видеофильм, видеосюжет, видеоматериалы, аутентичные материалы, аутентичная ситуация, иноязычная культура, культурные жесты, культурный контекст.

Granko N. K. Using videomaterials while teaching French language at the university. The article describes modern opportunities of using video while teaching French language at the university. It highlights the advantages of work with videomaterials while learning a foreign language and culture. The article gives the examples of work with video in the conditions of interactive learning.

Key words: video, videomaterials, authentic materials, authentic situation, foreign culture, cultural gestures, cultural context.

Сучасний етап навчання іноземних мов характеризується діяльнісно-орієнтованим підходом, за якого «користувачі мови й ті, хто її вивчають, є насамперед «соціальними агентами», або ж членами суспільства» [1, с. 9]. Вивчення іноземної мови передбачає одночасне оволодіння інформацією про культуру, суспільний устрій країни, мова якої вивчається. Той, хто опановує мову, має ознайомитися з широким соціальним контекстом, в якому здійснюється мовленнєва діяльність [1, с. 9]. Щодо рівнів володіння іноземною мовою, то студент факультету іноземних мов ВНЗ має наприкінці навчання досягти високого рівня володіння мовою, має вільно спілкуватися з носіями мови в різноманітних ситуаціях у рамках особистісної, публічної, професійної та освітньої сфер діяльності та суспільного життя [1, с. 45]. Таке володіння іноземною мовою передбачає досконале знання відповідного «культурного контексту». Використання аутентичних матеріалів у викладанні іноземних мов дозволяє здійснити зв'язок із реальним життям, із реальними мовленнєвими ситуаціями. Аутентичні аудіо, відео, письмові матеріали містять багато незнайомих слів і виразів. Такі слова часто розкривають свій зміст у контексті або завдяки структурним елементам: префіксам, суфіксам, які вже знайомі студенту. Відеоматеріали дають можливість використовувати набуті раніше знання для декодування незнайомих мовних одиниць. Розуміти не все – нормально, до того ж це спонукає студента наполегливіше працювати над мовою [8, с. 31].

Студенти мають засвоїти мовні одиниці з національно-культурною семантикою, вживати їх у конкретних ситуаціях, розуміти мовні діалекти, мовлення певних соціальних груп, володіти моделями поведінки, стереотипними у певній іноземній культурі, знати культуру та історію країни, мову якої вони вивчають. Щоб досягнути поставленої мети, викладачі іноземної мови, зокрема французької, широко використовують на уроці аутентичні мовні матеріали.

До аутентичних матеріалів належать письмові та усні тексти: публічні оголошення, інструкції, шоу, пісні, теле- і радіопередачі, публічні дебати, дискусії, розмови по телефону, міжособистісні діалоги, бесіди, інтерв'ю, художні книжки, журнали, комікси, листівки, рекламні матеріали, написи у громадських місцях, написи на товарах, квитки, словники, особисті листи, конспекти [1, с. 95]. Такі тексти призначені для носіїв мови, а не для навчання, але викладачі успішно використовують їх для викладання іноземної мови. Слід зауважити, що і складені навчальні тексти можна вважати аутентичними і використовувати їх як навчальний матеріал, адже вони складені за зразком аутентичних і є стереотипними моделями аутентичного спілкування [8, с. 32].

Аутентичні письмові, аудіо-, відеоматеріали дають студентам зразки справжньої «мови вулиці», телебачення, газет, надають можливість зрозуміти справжнє повсякденне життя французів [8, с. 33].

Викладачі французької мови у різних країнах світу позитивно висловлюються щодо використання аутентичних «документів» на уроках мови. Найбільш затребуваною залишається стаття з французької періодичної преси, але найбільш улюбленими як викладачами, так і студентами, є відеоматеріали. «Відеодокументи»: художні та документальні фільми та уривки з них, телепередачі, інтерв'ю, рекламні відеоролики – викликають великий інтерес, порушують монотонність сприйняття мовного матеріалу, надають жвавості процесу сприйняття інформації, стимулюють мотивацію студентів [8, с. 31].

Для оволодіння іноземною мовою велике значення має розвиток зорової та аудитивної уваги. При сприйнятті відеоряду задіяні саме слуховий і зоровий канали. Звуко-зоровий синтез подання мовного матеріалу надає можливість підтримувати мимовільну увагу, інтерес через емотивне сприйняття навчального матеріалу [2, с. 31–32].

Задоволення під час роботи з відеоматеріалами ламає рутинне сприйняття мовного матеріалу, мотивує студентів, коли вони бачать і чують знаменитих людей високого культурного рівня, а також пересічних французів, які говорять живою французькою мовою. Такі уроки з використанням відео дуже подобаються як тим, хто вивчають мову, так і викладачам [7, с. 32–33].

Завдяки технічному прогресу, розвитку цифрових технологій робота з відеоматеріалами на уроці стала якіснішою. Сучасна техніка дозволяє викладачу зупинити зображення, задіяти швидкий перегляд уперед або назад, продовжити показ після паузи. Фільм на DVD доповнений певними «бонусами» – додатками (певною інформацією про фільм, його творців, акторів, які в ньому грають, коментарями критиків тощо). Більшість DVD надає можливість обрати аутентичну версію фільму з субтитрами або без, а інколи і дубльовану, залежно від навчальної мети. CD або DVDR під час перегляду фільму надають паралельно інформацію на частині екрану, яка стосується діалогів, елементів аналізу фільму, або ж культурну, посилання на різні кінематографічні сайти (постановників, дистриб'ютерів, фестивалі), сайти використання фільмів для вивчення іноземної мови. Інформація на відеоопорах допомагає підготувати учнів до перегляду фільму або уривка, супроводжує та доповнює перегляд. Афіші, фото, рекламні ролики, представлені на відеодисках та Інтернет-сайтах, готують студентів, учнів до перегляду фільмів, розподіл фільму на частини, розділи із заголовками дозволяють виконувати різні вправи під час перегляду: переглянувши уривок, давати йому нову назву, коментувати певні кадри, після перегляду – обирати певний фрагмент фільму і оповідати, що відбулося раніше або пізніше. Відеоматеріал може бути доповнено критичними статтями з Інтернету, коментарями на DVD, можливий перегляд певного уривка з врахуванням отриманої критичної інформації. Можлива колективна робота з написання сюжетної лінії фільму тощо [9, с. 23–26].

Відео успішно використовується для формування умінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі. Рецептивні, репродуктивні, продуктивні вправи успішно використовуються з опорою на відео.

Студенти тренуються розуміти відеоряд на слух (без субтитрів), або ж навпаки намагаються зрозуміти ситуацію (без звуку), при сприйнятті відеосюжету допускається розуміння загалом ситуації, для розуміння значення слів, які зустрічаються у новому оточенні, вмикається мовний здогад, і нове значення слова засвоюється у певній мовленнєвій ситуації, таким чином розширюється потенційний мовний запас. Формуються і розвиваються навички аудіювання. Студенти досягають високого рівня розуміння усного мовлення від стандартного до різноманітних соціальних, регіональних та індивідуальних варіантів.

Робота над відеосюжетом, відеофільмом з субтитрами дає можливість вдосконалювати навички читання. Студенти переконуються, що розуміння можливе і без перекладу. Незрозумілі на слух слова читаються у субтитрах. Паралельно за переглядом фільму можна здійснювати читання тексту, який оповідає зміст відеофрагмента. Інколи під час або після перегляду подається інформація про створення фільму, його постановників, сценаристів, режисерів; якщо це фільм за літературним твором, то додаються тексти з першоджерела. Це може надихнути студента ознайомитись з літературним твором, прочитавши його повністю. Робота над несподіваними сполученнями носить творчий характер, супроводжується породженням позитивних емоцій, які створюють сприятливий фон для засвоєння лексики, розвитку вмінь читання [2, с. 274].

Оскільки слова засвоюються не тільки рецептивно в аудіюванні, але й у репродуктивному аспекті – у говорінні [3, с. 160], то під час та після демонстрації відеофільму, відеофрагмента виконуються вправи для формування і вдосконалення навичок говоріння. Студенти можуть говорити замість дійових осіб або коментувати їх поведінку на екрані (коли вимкнено звук). Для вправління у письмі можна титрувати фрагменти фільму або письмово фіксувати окремі репліки героїв фільму.

Після перегляду відео можливе обговорення певних епізодів, опис-характеристика дійових осіб, презентація своїх вражень від фільму, висловлювання своєї точки зору щодо проблем, представлених у фільмі. Це може відбуватись як усно, так і письмово.

Відеоматеріали надають великі можливості для вивчення іншомовної культури, зокрема її жестового ходу.

Коли ми спілкуємось з носіями інших культур, коли ми подорожуємо за кордоном, ми зразу ж помічаємо різницю між нами та іноземцями на рівні використання жестів. Це дивує, іноді шокує, може розсмішити. Отже, ми сприймаємо один одного крізь призму рідної культури. Якщо ви добре знаєте іншу мову, але не засвоїли код жестів, притаманних іншій культурі, то ви не зможете спілкуватись з носієм цієї мови на рівних. Інколи однаковий жест використовується в різних культурах, але має різне значення. Жести можуть бути універсальними, можуть бути характерними для певного регіону. Є жести, часто вживані в одній і не

існуючі в іншій культурі. Засвоєння жестів іншомовної культури дозволяє уникнути непорозуміння з іноземцями. Знати жести культури дуже важливо для розвитку комунікативної компетенції. Це дозволяє зменшити ризик непорозуміння у спілкуванні з носіями іншої мови, допомагає запобігти використанню жестів, які могли б шанувати співрозмовника. У перспективі міжкультурного спілкування знання жестів культури є обов'язковим.

Відеоматеріали дозволяють наочно сприймати жести іншої культури безпосередньо в автентичній мовленнєвій ситуації, часто у супроводі відповідних слів і виразів. Робота над відеофрагментом проходить у два етапи. Спочатку студенти намагаються зрозуміти без звуку, що демонструється на відео. Вони записують перелік того, що бачать, після чого висловлюють гіпотези щодо вербального супроводу, коментують дії персонажів, висловлюють симпатії до них або ж критикують [5, с. 26]. Другий етап передбачає звуковий супровід відеоряду. Студенти намагаються зрозуміти інформацію загалом, незважаючи на незнайомі мовні одиниці. Викладач пише на дошці перелік незнайомих слів і виразів або опрацьовує незнайомі мовні одиниці за вже готовим тематичним словничком. Студенти порівнюють вживання нових лексичних одиниць у різних контекстах, спостерігають, як змінюється їх значення [5, с. 27]. Насамкінець пропонуються продуктивні вправи з усного мовлення (рольові ігри, диспути) і письмові вправи (написання слоганів, редагування рекламної сторінки до фільму). Робота над відео часто включає опрацювання часів іншої мови (у нашому випадку – французької), які мають ситуативне забарвлення і добре засвоюються у тій самій автентичній ситуації, представленій на відео: *Passé Immediat, Futur Immediat, Subjonctif Passé et Subjonctif Présent*.

Відеоматеріали дуже часто використовуються комплексно – разом з іншими автентичними матеріалами: статтями з періодичної преси, фото, малюнками, схемами, діаграмами, коміксами, рекламою, зразками ділових паперів, особистими листами, аудіозаписами.

Зразком такого використання відеоматеріалів є сучасні французькі методики: *Edito, Saison, Latitude, Campus*. Наприклад, у підручнику *Edito B2* кожен урок містить статтю з сучасної французької преси, аудіозапис, лексичні одиниці з теми, відеозапис культурологічного змісту. Робота з відео проходить у два етапи. Після першого перегляду відеосюжету (без звуку) ставляться питання типу: Де проходить дія фільму? Коли? Хто дійові особи? Таким чином активізуються знання про історію та культуру Франції, про її повсякденне життя. Після другого перегляду (зі звуком) студенти працюють з мовними одиницями, вправляються у говорінні, характеризуючи деталі сюжету, дійових осіб, пояснюють контекстуальне значення вже знайомих слів, дають розуміння нових, добираючи до них синоніми, висловлюють свою точку зору на певну ситуацію, проблему. Робота над темою продовжується далі у письмовій формі. Теми, які пропонуються у французьких підручниках для вивчення мови, є цікавими для молоді і сучасними: мода, історія Франції, мистецтво майбутнього, почуття, сучасна екологія, розвиток французької мови... Розгляд подібних тем підтримує постійний інтерес студентів до вивчення мови і культури Франції. Ефективною є робота над уривками з художніх фільмів. На відміну від навчальних фільмів, які враховують рівень володіння мовою і адаптують мову, автентичні фільми зберігають свіжість і динаміку автентичного мовлення, пробуджують цікавість, провокують до спонтанного вираження думки, приносять задоволення від непередбаченого мовлення. Не завжди можна переглянути фільм цілком, але можна інтенсивно працювати над уривком [5, с. 27; 9, с. 23].

Використання відео для навчання іноземних мов у ВНЗ забезпечує високий рівень активності навчальної діяльності студентів. Термін «інтерактивне навчання» використовується на позначення навчальних технологій, які забезпечують такий рівень. При інтерактивному навчанні студент співпрацює з викладачем і опановує предмет (іноземну мову), виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання [4, с. 279–280].

Інтерактивне навчання – це особливий спосіб пізнання, який здійснюється у формах спільної діяльності викладача і студентів [4, с. 290]. Існує багато форм інтерактивних технологій: дискусійні, ігрові, тренінгові.

Викладач може створити свій блог, на якому можна виставляти текстові, аудіо- та відеоматеріали. Блог може використовуватися для організації мережевої взаємодії зі студентами. Створений відеоблог може бути присвячений одній або багатьом темам. Студенти, користувачі блогу, можуть вдосконалювати свої вміння у читанні, письмі, для задоволення своїх пізнавальних інтересів [4, с. 51].

Отримавши мотиваційний поштовх і емоційний заряд після перегляду цікавих відеосюжетів на практичному занятті, студенти залучаються до самостійного пошуку культурної інформації про країну, мову якої вивчають [4, с. 55]. В інтернет-мережі існує безліч сайтів для викладання/вивчення французької мови як іноземної, які пропонують різного роду інформацію про Францію (через сайти франкомовних медіа), надають матеріали для вивчення французької мови, забезпечують автентичне спілкування (групи обговорення, електронна кореспонденція) і самостійну пізнавальну діяльність студентів, побудовану на використанні інтерактивних технологій у навчальному процесі (передачі і засвоєнні знань), які передбачають розкриття індивідуальних, пошукових, творчих здібностей студента [11, с. 60–61; 10, с. 29–30; 4, с. 290].

Отже, у роботі викладача іноземної мови необхідно застосовувати сучасні інформаційні технології навчання, що забезпечує доступ до джерел знань про культуру, історію, повсякденне життя іноземного соціуму. Одна з таких технологій – робота з відео: відеофільмом, відеосюжетом, уривком, інтерв'ю.

Відеоматеріали надають великі можливості для вивчення мови, оскільки представляють різноманітні автентичні мовленнєві ситуації.

Застосування відеоматеріалів дає студентам можливість опанувати нормативну поведінку носіїв іншої культури, спостерігаючи жести і міміку носіїв іноземної мови безпосередньо в автентичній ситуації

спілкування. Переглядаючи відеоматеріали, учні сприймають живу мову, з усіма інтонаціями, соціальними та індивідуальними варіантами вимови та вживанням лексики різних регістрів.

Під час перегляду відеофільму на занятті у студентській групі формується атмосфера спільної пізнавальної діяльності. Відео може успішно використовуватися для формування навичок і вмінь в усіх видах мовленнєвої діяльності. Використання відеоматеріалів на занятті з іноземної мови забезпечує принцип наочності, за якого слухова наочність невід'ємно пов'язана з зоровою. Відеофільм об'єднує слухову і зорову наочність, представляє зразок іншомовного мовлення, стимулює мовленнєву діяльність студентів, сприяє кращому засвоєнню мовного матеріалу. Застосування відео дає можливість навчання через культурний контекст, через знайомство з реальними аутентичними ситуаціями спілкування, чуттєво сприймати мовний матеріал, краще його запам'ятовувати для подальшого використання у мовленнєвій діяльності. У процесі вивчення мови студент забуває та використовує знання про соціальний устрій країни, мову якої вивчає, її культуру, про стиль життя, систему цінностей, нормативну поведінку носіїв іноземної мови.

Реальна мовленнєва діяльність пов'язана з природними ситуаціями спілкування. При вивченні іноземної мови такі ситуації потрібно створювати штучно. У цьому відношенні відеоматеріали важко переоцінити.

Студенти отримують високу мотивацію для вивчення предмета, що дає змогу виявити та вдосконалити особистісні якості і розкривати потенційні можливості студента, зокрема в інтерактивних формах навчання. Різного роду творча, пошукова робота в інтернеті, створення відеоблогів при тісному контакті з викладачем та іншими учасниками навчального процесу дозволяє студентам підвищити рівень володіння іноземною мовою до сучасних вимог міжнародних стандартів.

Різноманітні відеоматеріали: навчальні кінофільми, аутентичні художні та документальні фільми, аутентичні відеофільми, телепередачі, рекламні ролики є невичерпним джерелом культурної інформації, яка необхідна студентам для повноцінного опанування іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Рада з питань співпраці в галузі культури. Комітет з освіти. Відділ сучасних мов. – Страсбург. – Київ : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник [Вид. 2-е, випр. і перероб.] / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
3. Основы методики преподавания иностранных языков. Учебник для студентов факультетов иностранных языков университетов и педагогических вузов / Под. ред. В. А. Бухбиндера и В. Штраусса. – К. : «Вища школа», – 1986. – 335с.
4. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: [Колективна монографія] / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. – К. : Ленвіт, 2015. – 444 с.
5. Arkel Tina Van. Cinéma et classe de langue étrangère / Tina Van Arkel // FDLM. – № 341. – P. 26 – 27.
6. Edito niveau B2 – Méthode de français [3e Edition] / Mabilat Jean-Jacques, Heu Elodie – Les éditions Didier, Paris 2015 – ISBN : 978-2-278-08098-6 – p.223.
7. Demari Jean –Claude .Authentique ; mode d'emploi / Jean-Claude Demari // FDLM. – № 331. – P. 32–3.
8. Kawecki Régis. De l'utilité des documents authentiques / Régis Kawecki // FDLM. – 2004. – № 331. – P. 31 – 32.
9. Lancien Thiekkky. La rencontre du cinéma et du numérique / Thiekkky Lancien // FDLM. – 2005. – № 341. – P. 23–26.
10. Martel Angéline .Vers une didactique nouvelle avec l'internet ? / Angéline Martel // FDLM. – №306. – P. 29–31.
11. Oudart Pierre. L'internet et les médias: s'informer francophone / Pierre Oudart // FDLM. – №306. – P. 60–61.

УДК 81373.45: 378.015

Борщовецька В. Д.,
Білоцерківський національний
аграрний університет

МОДЕЛІ МЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕРОБКИ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ЇЇ НАВЧАННЯ У НЕМОВНИХ ВНЗ

Стаття розглядає питання, пов'язані з переробкою лексичної інформації індивідом, репрезентацію його ментального словника, з моделями ментальної переробки лексики. Узагальнено процеси пам'яті, що беруть участь у формуванні іншомовних лексичних навичок. Охарактеризовано процеси, що відбуваються у ментальному просторі індивіда. Розроблено та запропоновано модель навчання іншомовної фахової лексики із застосуванням когнітивних стратегій у немовних ВНЗ і доведено необхідність подальших досліджень проблеми в нових освітніх вимогах.

Ключові слова: лексичні одиниці, ментальна переробка, моделі переробки, модель навчання.

Борщовецкая В. Д. Модели ментальной переработки лексики и ее обучение в неязыковых вузах. Статья рассматривает проблемы, связанные с переработкой лексической информации индивидом, с моделями лексической переработки. Обобщены процессы памяти для формирования лексических навыков. Рассмотрены условия вторичного кода усвоения лексики. Дана характеристика процессам, происходящим в ментальном